

Landbruksdepartementet
Postboks 8007 Dep

0030 Oslo

Vår ref:#25744/1 Deres ref: Oslo, 3. april 2003

NITOs svar på høringsnotat om framtidig organisering av laboratorietjenestene på matområdet mv.

NITO har gjennomgått høringsnotatet og ønsker å gi vårt syn på framtidig organisering av laboratorietjenestene på matområdet. Vi vil konsentrere oss om to områder:

- de samfunnsmessige konsekvensene av omorganiseringen
- de personalmessige konsekvenser for de ansatte

NITO vil presisere at staten må ta ansvar for at det finnes laboratorier på alle nivåer, noe som sikrer at Mattilsynet har den nødvendig forvaltningsstøtten. NITOs hørings svar støtter seg blant annet til opplysninger gitt i Mattilsynets høringsnotat. Dette hørings svaret gir uttrykk for skepsis om tilgangen/kvaliteten på laboratorietjenester blir godt nok ivaretatt i den laboratoriestruktur som departementet legger opp til.

Samfunnsmessige konsekvenser

Departementet mener at markedsmekanismene automatisk vil dekke behovet for framtidige analyser. Dette skal skje i løpet av en kort periode fram til 2012, noe NITO stiller seg svært tvilende til. NITO mener at tilgang på kvalitative laboratorietjenester best ivaretas med statlig styring og ikke gjennom markedsstyring. Det er NITOs syn at dette er en offentlig oppgave i en velferdsstat for å sikre befolkningen trygge matvarer.

Sverige har en laboratoriestruktur lik den som departementet legger opp til på sikt. I Agenda-rapporten vises det til at analysetilgangen i Sverige lider av at laboratoriesektoren er privatisert. Med det bosettingsmønsteret som er i Norge vil det være enda vanskeligere å få til et godt fungerende privatisert laboratorietilbud enn i Sverige.

Viktige samfunnsoppgaver som forskning og utvikling samt beredskap er oppgaver som i næringsmiddelsammenheng ikke egner seg til privatisering. Det er også viktig med offentlig innsyn i analyseresultater på matvaresiden, noe som kan bli vanskelig innenfor private laboratorier.

Det er også utilfredsstillende at det ikke legges mer opp til en laboratoriestruktur som oppfyller kravet i kontrolldirektivet (89/397/EØF) i forhold til at ”analyser i offentlig kontroll skal utføres

av offentlige laboratorier eller laboratorier godkjent av offentlig myndighet". For å godkjenne et laboratorium kreves det analysekompetanse. Dette er kompetanse som Mattilsynet ikke er ment å besitte.

Totalterspørselen av analyser både i dag og i framtiden vil ikke legge grunnlag for å få et marked med mindre man befinner seg i sentrale strøk. Situasjonen ute i distriktene vil være preget av to forhold som setter krav til tilstrekkelig nærhet på analysetilgang:

I forhold til kontroll av drikkevann, jf. drikkevannsforskriften er alle vannforsyninger som leverer vann til mer enn 20 husstander forpliktet til å kontrollere drikkevannet. En av analysene skal gjennomføres innenfor et tidsrom på maksimalt 6 timer. Dette er en særdeles kort frist ut fra praktiske forhold ved prøvetaking.

I forhold til Landbruksdepartementets verdiskapningsprogram som oppfordrer til småskalaproduksjon mv. på matvaresiden i distriktene, vil produsentene være avhengig av analysetilgang av mikrobiologisk kvalitet. De fleste mikrobiologiske prøver må analyseres samme dag.

Begge ovennevnte problemstillinger kan la seg løse i praksis, men da med et kostnadsnivå som er helt urealistisk sett fra et markedsøkonomisk ståsted. For eksempel vil transportkostnadene bli enorme. En annen teoretisk løsning er å beholde mindre laboratorieenheter for å analysere prøver i drikkevannssammenheng og i forbindelse med småskalaproduksjon. Her vil imidlertid analysevolumet bli så begrenset at en høy grad av subsidiering må til fordi brukerne ikke kan pålegges å betale den fulle kostnad.

Personalmessige konsekvenser

NITO ser med undring på at staten ikke overtar alle laboratoriene. Laboratoriene er en følge av at kommunene har vært pålagt å ha et næringsmiddeltilsyn. Når det lovfestede næringsmiddeltilsynet overføres til staten, sitter eierne (kommunene/IKSene) kun igjen med laboratoriene som svært mange eiere verken har behov eller økonomisk dekning for å beholde. Konsekvensene vil dermed bli at mange eiere tvinges til å legge ned laboratoriene.

En nedleggelse av laboratorier, vil føre til at mange viktige kompetansearbeidsplasser i distriktene vil gå tapt. Dette er et paradoks sett i forhold til at regjeringen foreslår å flytte 8 statlige etater ut fra begrunnelse om å tilføre distriktene kompetansearbeidsplasser.

NITO vil understreke at departementet tar feil når de konkluderer med at kommunen er arbeidsgiver for alle laboratorieansatte. Majoriteten av dagens KNT-laboratorier er organisert som selvstendige rettssubjekter og/eller IKS (Interkommunale selskaper). Kommunen har dermed ikke arbeidsgiveransvaret med mindre det fremmes en egen lov om dette.

Departementet ønsker å gi de ansatte de samme rettigheter som ved virksomhetsoverdragelse. Dette er positivt tenkt, men når pengene overføres til kommunene og ikke direkte til faktisk arbeidsgiver kommer ikke dette de ansatte til gode.

Konklusjon

- NITO mener at staten må overta alle laboratoriene i form av statlig eide laboratorieselskap
- NITO mener at alle ansatte ved laboratorievirksomhetene overdras til staten med de omstillingsvirkemidlene som der finnes
- NITO mener at eventuelle overtallige ved laboratoriene har fortrinnsrett til stillinger i Mattilsynet
- NITO mener at dagens laboratorietjenester må opprettholdes og minimum videreføres til 2005

Avslutningsvis vil NITO presisere at dagens godt etablerte laboratorietilbud er i ferd med å raseres. Å legge ned et laboratorium kan skje over natten, å bygge opp et nytt tar mange år. Resultatet blir svekket trygghet i forbindelse med næringsmidler med påfølgende skade for den norske velferdsstaten.

De samfunnsmessige konsekvensene kan bli så store at noen annen løsning enn at staten tar et reellt ansvar egentlig er utenkelig.

Vennlig hilsen
NITO



John Arne Haugen
President



Vigdis Trulsen
Utreder

Telefon 22 05 35 64
Vigdis.trulsen@nito.no